MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH ILMIY-AMALIY MARKAZI
Respublika Ta'lim Markazi

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH
ILMIY-AMALIY MARKAZI

2023
2024

O'QUV YILIDA UMUMTA'LIM MAKTABLARINING 11-SINF O'QUVCHILARI UCHUN

ONA TILI VA ADABIYOT

FANIDAN YAKUNIY ATTESTATSIYASINI O'TKAZISH BO'YICHA METODIK TAVSIYA VA MATERIALLAR

Tuzuvchilar: Rahimova Sabohat, Xamrayeva Mavjuda - Muhammad al-Xorazmiy nomidagi ixtisoslashtirilgan maktabning ona tili va adabiyot fani oʻqituvchilari

Taqrizchilar: **Xasanova Malika** **-** Muhammad al-Xorazmiy nomidagi ixtisoslashtirilgan maktabning ona tili va adabiyot fani oʻqituvchisi

ONA TILI VA ADABIYOT FANIDAN UMUMIY OʻRTA TAʼLIM MUASSASALARI BITIRUVCHILARI UCHUN DAVLAT IMTIHON INSHO MAVZULARI SPESIFIKATSIYASI

Mazkur insho spesifikatsiyasining maqsadi bitiruvchi oʻquvchilarning ona tili va adabiyot fanidan bilim darajasini aniqlash uchun qoʻllaniladigan insho mavzulari strukturasi va unga qoʻyiladigan talablarni belgilashdan iborat. Mazkur hujjatga aprobatsiyalar natijasida qoʻshimchalar, oʻzgartirishlar va tuzatishlar kiritilishi mumkin.

11-sinfni tugatgan oʻquvchilar ona tili va adabiyot fanidan taʼlim dasturi boʻyicha maʼlum darajadagi kompetensiyalarga ega boʻladilar.

Oʻquvchilarning olgan bilim, koʻnikma va malakalarini aniqlash uchun 2023–2024-oʻquv yilida 11-sinflarda yakuniy imtihon yozma shaklda oʻtkaziladi.

Har bir insho mavzulari ona tili va adabiyot fani boʻyicha umumtaʼlim maktablarning 5-11-sinflari mavzularini qamrab olgan. Shuningdek, inshoni baholash mezonlari ham keltirilgan.

Insho mavzulari kiritilishining yana bir ahamiyatli tomoni shundaki, oʻquvchilarning ona tili va adabiyot fanlaridan olgan bilimlari hamda savodxonligi mustahkamlanadi, ijodkorlik, soʻz boyligidan foydalana olish malakasi oshadi, oʻz qarashlarini mantiqiy, tizimli ifodalash tajribasiga ega boʻladi va shu yoʻnalishda fikrini yetkazib berishni oʻrganadi.

11-sinflar uchun insho uch variantda tuzilgan boʻlib, har bir variantda uchtadan insho mavzulari bor. Shunga koʻra, variantdagi mavzularning ikkitasi adabiyot fanidan imtihon materiallari Davlat taʻlim standarti va oʻquv dasturida belgilangan mavzular asosida, bittasi esa erkin mavzuda tayyorlandi.

Respublika umumiy oʻrta taʼlim muassasalarida tahsil olayotgan 11-sinf oʻquvchilari oʻrtasida yakuniy attestatsiya oʻtkazilishi munosabati bilan imtihon olish uchun insho mavzulari tavsiya etilmoqda. Imtihonda insho tanlanishidan maqsad oʻquvchilarda mantiqiy-kreativ mushohada yuritish koʻnikmalarini shakllantirish, mustaqil va ijodiy fikrlashga oʻrgatish, imlo va uslubiy savodxonlikni tarkib toptirish, og'zaki va yozma nutq malakalarini rivojlantirishdan iborat.

Oʻquvchi inshoni yozib, qayta tekshirib, xatolar ustida ishlashi, qoʻshimchalar qoʻshishi inobatga olinib, 3 akademik soat vaqt belgilanadi.

O‘quvchilarning yozma ishlari ona tili fanlarining har biri uchun alohida 100 ballik tizim asosida:

0 – 29% – “qoniqarsiz”;

30–65% – “qoniqarli”;

66–85% – “yaxshi”;

86–100% – “a‘lo” baho kabi baholanadi. Har bir topshiriq uchun belgilangan balldan yuqori ball qo‘yilishiga yo‘l qo‘yilmaydi.

11-sinf bitiruvchilari uchun ona tili va adabiyot fanidan ta’limiy maqsadlar	
Grammatikaga oid o‘zlashtiriladigan me’yorlar:	o‘zbek adabiy tili grammatikasining me’yor va imkoniyatlarini bilish
	nutq uslublarining chegara va imkoniyalarini bilish
	og‘zaki va yozma nutqda so‘z o‘zgartiruvchi va shakl hosil qiluvchi qo‘shimchalar, grammatik ma'no ifodalovchi vositalarni tanlay olish
	sinonimik va uslubiy imkoniyatlardan to‘g‘ri foydalana olish
	gapda so‘z tartibiga rioya qilish, gap bo‘laklarini turli turkumga oid so‘zlar, otlashgan so‘zlar, so‘z birikmalari va iboralar vositasida ifodalay olish
	gap turlaridan, undalmali, kirish so‘zli va birikmali, uyushiq bo‘lakli, ajratilgan izoh bo‘lakli gaplardan, qo‘shma gap turlaridan, ko‘chirma va o‘zlashtirma gaplardan to‘g‘ri va o‘rinli foydalana olish
	Sifat ko‘rsatkichlar — matndagi gaplarning mazmunan o‘zaro bog‘liqligi va aloqadorligi ko‘rsatilgan mavzu doirasida birlashishi, tinish belgilarini to‘g‘ri qo‘yish, matndagi xat boshilarning yaxlitligi va fikr izchilligini ta’minlash, o‘rganilgan ifoda vositalarini o‘rinli qo‘llay olish va ularning uslubiy imkoniyatlaridan foydalana olish, ish qog‘ozlarini yoza olish
Adabiyot	mumtoz adabiyot janrlari bilan zamonaviy adabiyot janrlarini farqlay olish
	berilgan har qanday mavzuda yozma ravishda mustaqil fikr yurita olish
	o‘qigan asaridan olgan taassurotlarini yorqin ifodalab bera olish
	o‘zga insonning tuyg‘ulari va hissiy kechinmalari xususida fikr yurita olish
	turli mavzularda insho yoza bilish
	o‘rganilgan adiblar tabiatiga xos bo‘lgan xislatlarni baholay bilish
	adabiy qahramonlarning xatti-harakatlariga munosabat bildira olish va uni asoslay bilish
	yuksak didli va aqlan barkamol adabiy qahramonlarning xislatlarini ochib bera olish

	musiqa yoki rang tasvir asari zamiridagi badiiy jozibani his qilish va uni so‘z bilan ifodalab berish
	o‘rganilgan asarlarda tasvirlangan badiiy timsollar xususiyatiga xos bo‘lgan xislatlarni anglab, ularga munosabat bildira olish
	o‘rganilgan asarlardagi adabiy qahramonlar xususiyatiga xos bo‘lgan fazilatlarga mustaqil fikr bildira olish
	o‘rganilgan badiiy asarlar timsollarining tabiatidagi milliy xususiyatlarni anglay bilish
	adabiy-tarixiy davrlarga va adiblar ijodiga to‘g‘ri baho bera olish

Inshoni baholash mezoni		**1-2 ta**	**3-4 ta**	**5-6 ta**	**7-8**
Imlo xatolari	**15 ball**	13-14 ball	11-12 ball	9-10 ball	8-7 ball
Uslubiy xatolar	**15 ball**	13-14 ball	11-12 ball	9-10 ball	8-7 ball
Tinish belgilari	**10 ball**	9-10 ball	7-8 ball	5-6 ball	3-2 ball
Mavzuning dalillar asosida(asardan parcha) yoritilishi	**20 ball**				
Insho matnida 2 va undan ortiq xalq maqoli, aforizmlar, she’riy parchalar matn mazmuniga mos bo‘lsa, izohlangan bo‘lsa, erigraf qo‘llangan bo‘lsa, tuzilgan reja mavzuga to‘la mos bo‘lsa	15-20 ball				
Maqol, aforizm, she’riy parchalar qo‘llangan, lekin to‘liq izohlanmagan bo‘lsa	9-14 ball				
Faqat maqolning o‘zi qo‘llangan va izohlangan bo‘lsa	4-8 ball				
Badiiyligi (so‘z qo‘llash mahorati, she’riy parchalar, maqollar, afforizmlarni qo‘llash)	**20 ball**				
Iboralarni, sifatlashlarni, ko‘chma ma’noli, sinonim, antonim so‘zlarni o‘rinli qo‘llagan bo‘lsa	15-20 ball				
Sinonim so‘zlarni to‘g‘ri qo‘llagan bo‘lsa	9-14 ball				
Fikr bo‘yoqsiz, shunchaki ma’lumot sifatida qo‘llangan bo‘lsa	4-8 ball				
Husnixat	**6 ball**				
Husnixat aniq va ravon, tushunarli bo‘lsa	5-6 ball				

Husnixat biroz noaniq, harflar qiyshaygan bo‘lsa, ravon o‘qish biroz qiyin bo‘lsa	1-4 ball				
Mustaqil fikr bildira olish xususiyati	**10 ball**				
Har bir ma’lumot izohlanib, xulosa, qiyosiy tahlil qilinib, o‘z munosabati ifodalangan bo‘lsa	7-10 ball				
Mavzu bo‘yicha ma’lumotlar darslik asosida ifodalanib, o‘quvchining o‘z dunyoqarashi ifodalanmagan bo‘lsa	4-6 ball				
Qolgan holatlar	1-3 ball				
Ozodalik (bo‘yamasdan yozish)	**4 ball**				
JAMI:	100 ball				

Insho uchun mavzular:

1. Jahon adabiyoti durdonalaridan olgan taassurotlarim.
2. “Ruhlar isyoni” dostonining bugungi kundagi ahamiyati
3. O‘zbek xalq dostonlarida vatanparvarlik fazilatlarining aks etishi.
4. Abdulla Oripov she’riyatida rangin tuyg‘ular tasviri.
5. O‘zbekiston 2050-yilda.
6. Real va virtual muloqot: salbiy va ijobiy tomonlari.
7. Ommaviy madaniyatning yoshlar kelajagiga ta’siri.
8. Ota-onaning inson hayotidagi o‘rni.
9. Mening hayotdagi vazifam.
10. Yangi O‘zbekistonning kelajak yoshlari.

Ushbu imtihon savollarining javoblarini to‘liq holda, bizning telegram kanalimiz orqali yuklab olishingiz mumkin!

Telegram manzil: 👉 @uztdi

Kanalga qo‘shilish uchun ustiga bosing!

https://t.me/uztdi
https://t.me/uztdi

Eslatma: Faqat @uztdi username ostidagi kanal bizga tegishli, qolganlari feyk.